

RÄADA

No 3.

MÄRTS 1922

TARTU ÕHTU-REAALGÜMNAASIUMI ÕPILASÜHINGU AJAKIRI.

SISU: A.Lepik - x . H.S. - Pesarad müüril.J.Möte - öö.Aka - Esi-
mene (järg ja lõpp).Bernhard Sööt - Vereva ja mina.A.Lepik - Naine.
E.O. - Jälg ajun.A.Lepik - Nägemus. Aka - Viha.Aug.Unt - Talvõhtu
talutares.J.Möte - Õhtu.A.Meckart - Uks sügis.J.Möte - Oh peata.
Aug.Lepik - Mõõn ja tõus. Kroonika.

Aug.L.

Oh kaoks öö ja ärkaks hommik uus, Oh woolaks hinge siis ta wärske
mil ähetamas karge kodupuna, koit
mil hõiskaks uued laulud tardund ja löpeks ööde tüütu nutulaine
ning hääbuks kõik,mis sündind et uuest karastaks meid kaste
jõuetuna. ja tuhaks põleks olemine maine.

Ei tahaks hoida silmi pisarais
et wanad jumalad on surnuks tallat.
Karg hommik,tule,täida jälle täis
kõik astjad,millest röömud maale kallat.

Kevadised päiksekiired silitid varahommikul krobelist kraniiitpin-
da. Violet, siniseks, punaseks vöötisid hiiglakantsi müüre. Paitid õr-
nalt sooje sõrmil, veeretid tast välja pisarad. Siis nutsid hiiglamüü-
rid.

Need meie esiise higiojad, valupisarad, milliga niisutid müüre, ladu-
den kivi kivile. Nüüd voolasid nad igal kevadel, hommikust õhtuni wee-
resid müüri pragudel.

Nii suured on esiise pisarad, nii palju on neid. Vesipallidena läiki-
sid müüriharjal, langesid mööda külmkonarat pinda, suliseden voolasid
kevadojana päikese paistaten alla järsult kantsi - künkalt.

Nii igal kevadel, alati kui jääkepid sulasid räästain. Siis läikisid
pisarad müüril, murasid värviliseks kiiri, imevärvega vöötisid kantsi.

Ent suvel... laksutas ööbik sulgvaiksen lepikun. Päikese õhetuv
palg peitus lehisttihe metsa varju. Taha mägede põgenes ta. Kants
uinus oja suliseden.

Huhuu, - kõlas öökulli hoik.

Ööuinakust ärkas kants, ärkasid igivanade väremete müürid.

Huhuu, huhuu-uu, - kõlas tornist.

See on mineviku muusika, - sosistid müürid. - Kuulame teda viimist
kord.

Huhuu, huhuu...

Oh kui meeldiv on see hääl. Nüüd pidutsevad rüütlid, pidutseme ka meie.

Ja tuuleõhk puhus viimsedki pisarad. Röömustid müürid öömuusikast,
rüütlite peost, mälestid möödunud aega.

J. Mõte.

Ö Ö.

Täis sügavuste süngust ja kergest kätewett
ja vaikusest ja murest ning unest ümbritset -

öö, ulata mul kätt,

öö minu juure jää.

Ma ootan unustust

su sülest põhjatus

kun uinuman on päev

Sa mähit halli waipa taas, laskund udude

tumm lõpmatuse tütar, laps armsam aegade -

öö uned lahti tee,

mind tröösti kurbusen.

Oh öö, mind armasta,

mind päev ei lohuta,

ehk küll tad jänunen.

Sa nägemuste tempel, sa suurem vabadus,

sa hää ja vaikne mardus, kel hellad sõnad suus

las laskub pimedus.

su muste varjude,

siis ennast unustan
ja jälle armastan
uut sündi päevaks.

Sul igivanust tähist on ümber hiilgav loor, -
täht elab aastaid miljonid ja igavest on noor.

Öö, ole sina noor,
Kesk päive lõpmatust.
Mind tröösti kurbusen -
sest sinun igatsen
ma leida unustust.

1.V.20a.

Aka.

ESIMENE.

Järg.

Kauguse udun virvendid tähed, kui jaaniussid suvisel ööl. Puhus õrn tuul lõunast ja katuste räästad nutsid rõõmpisaraid kevade lähene-
mise üle.

Suur vaikus valitses üle maailma, linn vaikis kui hiigla sark kal-
mu pimedusen.

Henn läks peolt koju läbi rudisava lume ja pimedate tänavate, vir-
vendavate tähtede all. Öö oli pime, aga seda suurem oli valgus, mis
loitis ta hingen. Maailm vaikis, aga seda selgemalt tulid kuuldavale
helid, mis täitsid ta rinda.

Piir õnne ja valu vahel on teadmatu. Või teab keegi meist seda, kun-
löpeb üks ja algab teine? Pole õnne ilma valuta, ega pole valu, mil-
lele ei järgneks õnn. Ent polegi õnne ega valu, - on vaid nende nõr-
gad lahundid, mida suudab endasse imeda nõrk inimsüda, ilma et ta lõh-
keks. Henn teadis seda. Tantsusaalin, orkestri rõkkavate helide meren,
väikese punase plika lähedusen oli ta tõesti uskund, et on võimalik
suurem õnn, mis võib veel kusagil olla - ja see õnn asub esimesen
nooruse armastusen. Aga siin, külmalt säravate tähtede all, kesk kal-
muvaikusen uinuvat maailma, sai ta aru oma vaate õhatöelikkusest.

Nüüd teadis ta, et vaid siis on kõik ilus ja ligitõmbav, kui ta meile
kauge on ja kättesaamatu. Siis, kui näeme vaid sara ehk kontuure, pais-
tab iga asi sageli teistsugusenä, kui ta tõepoolest on. Võib ka olla,
et õnn pole muud midagi, kui suur, kullat päikel, mis särab ja mee-
litab ennast võtma, aga kui ta avaneb, siis ei leia temast midagi, mis
ta ilusalle välimusele vastaks. Ja valu, - see imelik hall lind pime-
date silmadega, kelle eest meie alati põgeneme, - kas pole sageli juh-
tund, et need, keda ta on taband, temast lahkuda enam ei raatsi ega
ta põletavaid sülelusi vahetada ei tahä julma ükskõiksuse vastu.

Ja plika punasen... aga edasi enam Henni mõtted ei läinud? nagu
põrgaten tagasi nägematust määrist. Ah, need armastajad on nii ime-
likud; kõigest võivad nad mõelda, aga kui nende mõtted puudutavad
armastuse objekti, siis kaotavad nad igasuguse kriitikavõime ja lan-

gevad paratamatult tunnete ohvriks.

Uuesti kõlasid Henni kõrvun ennekuuldud tantsuhelid. Öisest vaikusest, säravaist tähist, sulavast lumest - igalt poolt imbusid nad ja kogusid Henni ümber, kui öisete vaimude kari. Ja kiirelt, kiirelt tuksub süda; helidest nagu taga piitsutud.

Üksteisest läbi põimused nägematu niidena olematud helid ja ühenendega keerles väike plika punasen, keerles ja nõidus Henni oma silmade sügavusega. Ja värises hing nende süütu vaate all, nagu väriseb järve pind koidiku ees. Henn vaikis, kuigi ta oleks tahtnud karjuda, käsi taeva poole sirutaden karjuda, nii et kaikuks vastu lõpmatus ja lendaksid kukerpalli säravad jaaniussid taeva sinisel murul.

1922.

(Lõpp.)

Bernhard Sööt.

VEREVA JA MINA.

Taas tulnud päevad vilisevad alla
- ju nagu kuuleks häält kurelisi -
kun palju avarusi avasülelisi
kun kiiri tuhat tujulisi valla.

Waid sinerden nüüd eemal metsafoon
kesk hõulaineid huulimeelisi.

Waid küdevaid vaid helgeid unistusi
kui hõljuks lume nõretavan loon.

Sellal mis muud meil mõlematel tahta
oo, Vereva, kui käia kahekesi
ja unustada talvetoa ahta.

Näe, rasket, rasket hjuuksin Sinu
mahla -

see esimesi kevadpäevi aur,
ilm täis kui tilisevat hõbeselget
tahma.

Rodu kuul 1922 a.

Aug.L.

NAINE.

Safiiriline, särab ümberringi
all vesiroose uhke marmorline
loond mehed ta, ta joonud nende hingi,
metssalalik ta maine olemine,
end kroonib kraatsiain ta egoism.
Tõtt otsib, nagu eha otsib koitu
und nähon viirastavan maisen ringin;
ta olemise usk saand võltsit toitu,
ta kuju hüplev unelmisen mingin. -

1920.

Keskmise kiirusega lähenes rong minu reisi lõppjaamale.

Istusin kõssiwajunult waguni nurgan, tunden terwen kehan roidumust. Pääajun oli peaaegu täieline tööseisak. Mõni üksik mõttekene hulkus ringi päaluu labürindin - aralt kui eksija, ja kadus jälle terwena ilma sünteesi wõi analüüsita. Korruga kerkis minun küsimus: - Mis on minu sõidu otstarb? - Imestasin sarnase küsimuse üle ja ei pidand tarwilikuks wastata, teadon, et söidan ju koju - wanemate poole. Söit wanemate poole on siht, mitte aga otstarb ega põhjus, - wastas küsija. Jällegi seisis üleskerkind küsimus lahtisena. Tahtsin rutuliselt wastust leida, kuid asjata. Kobasin abitult. Tundsin, et minu enese mõtted mind pihtisid: Naljakas inimene oled sina, et söidad otstarweta. Asjatult kulutad aega. Kuidas ei mõista sa nüüd oma tegewusest aru anda? Ulistad ju inimesi, kes toiniwad kindla mõistuse juhtimise all, kes wiivad täide ainult enese mõistuse poolt hääkskiidet plaane, ülesandeid, sihte, kes ei luba enesele wäljastpoolt kõigewähematki wastu tahtmist päale sundida. Wõi oled sa eneselt leidnud uued sihid ja tormad ohwerdama oma noorusjõudu wanemate toetuseks? Ei. Niisugused pole sinu waated. Need "wanemate toetusideaalid" on pärit jõurikka elueitava ja köidikutenhoidwa ristiusu dogmadest. Waata loodusesse ja jälgi tema seadusi. Kus näed seal, et kaswaw taim toidaks enese mahlaga wana kändu wõi tüwe? Ei, seda pole. Loodusen näed, et kõik wana häwib uue sünnitamisel, ja nii peabki olema. Kaswaw taim peab täituma jõuga, et jälle sünnitada, et anda uusi wõsusid. Sageli kuuled süüdistusi laste wastu, et need ei toeta wanemaid, et noored taimed ei toida kände, mis juba kasutud on jõurikkale elule. Lapsed ei olla tänulikud oma wanemate wastu. Kuid mille eest tänu? Sünnitaden ja kaswataden enestele järeltulejaid täidawad inimesed alateadlikult loodusseadusi. Ei ole uswõrse kohustet kellelegi tänulik olema selle eest, et temale on wõimaldet elawana liikuda sellen üldisen pisielukate kihawan peren - ilman. Ei ole millegagi põhjendet need dogmaatilised seletused inimlikest tundmusist "wanemate toetamisideaalide" suhten. Need pole mingisugused ideaalid - waid üleskutsed wääramatute loodusseaduste wastu. Kui tahab inimene järeltulejaid jätta enesest, siis peab ta ohwerdama kõik oma jõu ja mahla uuele ilmakodanikule, et see saaks kõigiti jõurikas ja tugew, et jällegi kaswatada uusi järeltulejaid. Midagi ei karista loodus karmimalt kui asjata energiakulutamist ja üks niisuguseist on: wana kōdunowa kōnnu kunstlik toitmine noore taime werega."

Tähelepanemata oli rong juba jaama jõudnud, kust pidin minema maha.

Arkasin kui unest ja, wabastaden end raskeist mõtteist, tormasin wagunist wälja, kun mind enesesse wõttis juunikuu esimeste päewade warahommiku wõrske õhk.

Minu reisi lõppsiht oli jaamast umbes üheksa wersta kaugusel. Keegi sinnapoole sõitew tuttaw palus mind enese wankrisse istuda, kuid

ma ei võtnud seda lahkete pakkumist vastu, sest mulle meeldis jala kõndida.

Et tolmavast maanteest eemalduda, walisin enesele jalgteerajakesed põllupeenrail. Päikesetõusuni wõis umbes weel tund aega olla. Haruldane waikus, nagu seda sageli ette tuleb maal looduses, täitis ka nüüd ümbruse. Et suur rohi põllupeenraid kattis, kust olin wälind tee, siis wõtsin jalad aegsasti lahti, hoiden sellega saapaid kaste leotamise eest. Oli iseäraline mõnu tunden külma jahutawat kastet vastu kuumi jalgu. Teerajakene tassis mind läbi lokkawate wiljapõldude, eelseiswa metsa poole, kust kostis vastu kão luksuw hää, tume ja kaugusesse weerew.

Nüüd meelitas mind mets rohkem kui lagedad wäljad. Märkasin, et olin teadmatult sammu kiirustand. Nagu pühalikkus täitis mind, mõned sammud weel metsa äärest, aga see ei takistanud mind enam maitsemast seda peent sümfooniat, millega oli täidet hiigla kontsertsaal - suine mets, hommikul eel päikese tõusu. Metsa sulgelanikkude tuju oli kõrgemal astmel, mida tõendasid nende trallitawad hääled.

Minu ajun oli jällegi tööseisak, nagu sõidu algul wagunin. Nüüd töötas teine osa minust: tundeilm. Siin ei olnud wõimalik enam ennast analüseerida. Kõik kees minun. Lained tantsisid lainte turjel. Ule hulga aja tundsin jälle, et liiga kitsas on rind. Kõik see wärskuse wabaduse ja energia rohkus, mida saladusliselt hoowas metsast, linduse laulust ja terwest wabast loodusest ei tahtnud mahtuda minusse - kes olin harjunud elu igapäewsuse hallusega. Weel mõned minutid kergel sammul lippamist - ja minu silm pidi tabama öredate metsapuude wahelt paistwat rohelist sammaldand majakatust. Maja, mille õuemurul tegin esimesi kõndimise katseid - lapsepõlwe kodu. Juba olin metsast ligi wäljan, kuid pilk ei leidnud otsitawat. Wöörastus ja esialgu ka arusaamatus wõtsid minun maad. - Minu lapsepõlwe kodu majakesest põlnud enam jällegi järel. Maja asemel kaswas paks rohi ja lopsakad nõgesepeõõsad - need aherwarte taimed. Rohust paistsid wälja rittasäet kepikesed. Nüüd aimasin. Weri tungis palgeisse. Siin oli toimind kellegi wõimsama tahtmine, wägiwald ja tujud. Hääks oli arwand tema lasta maha lõhkuda minu endise kodumajakese ja asemele külwata metsa seemet. Siin ei olnud mõjund elanikkude palwed ega tahtmised.

Ei olnud minul aimdust, kuhu olid paisat elanikud, kellede endisel eluasemel seisin. Aeglaselt laskusin istuma kastestmäärjale rohule. Lõpmata hulk mälestusi, mis olid seotud selle ümbruskonnaga, kerkisid heledais wärwes silme ette. Olin kui kinon. Pildid woolasid kui kinolindin ja ma joobusin nende waatlemisest. Sain aru, et ma teist, kolmat, ka lõpmata arwu kordi wõiksin waadelda, meeleda, neid pilte, kunagi ei kutsuks nad wälja igawustunnet. Nüüd teadsin oma sõidu otstarwet. Need mälestused peiditasid endin sala tõmbejõudu metsa poole, mille sügawast waikusest olin juba wäiksena paisat eemale, paisat keerlewasse ellu, kun olin sunnit mõlad sõudmiseks pihku haarama, kui hukkuda ei tahtnud. Nüüd mõistsin, et mälestused lapsepõlwest inimese hingen püsiwad häwinematalt kallidena.

NÄGEMUS.

Su jälestus, o aeg, o tund,
 mus lahti rebib kurbusvau
 kesk mälestuste kestvat und.-
 Näen jälle virvendavat metsasalu
 ja koti, kus end lumme valgesse
 te, väpperlased, verel maalsite.
 Käed kangund ja rind kuulist puurit
 näen korjuskarju läbi ämarde...
 Teil, inimvenna kujud, südamesse tee.

Kõik silmin ühtub. - Vahakollane
 suur nägu, rahutu ja kibedusist juurit
 meid vaikselt vaatleb. Me ei teda tunne,
 sest mineviku veremaalid läinud unne.

24.II.22.

Aka.

W I H A .

--- Meeleolu. ---

Viha, - suur ja metsik viha, ääretu, lõpmatu, mõirgav viha, kes sa
 silmitu, mõttetu oled, kes sa äikesepilvena tuled : lõhkuden, tal-
 laten, huimavalt jõluden, hillitun julgusen kõigiga võidelden, - vi-
 ha, silmitu, meeletu viha...

Tõmbuvad pingule lihastest piitsad, rusikain käed ja välkuvad sil-
 mad. Eest, teie argpüksid. Rasvunud nuumikud, jõllsilmsed, tohedad
 lihahunikud, kes teie joobute pisarmerest, kaanema toitute inimve-
 rest...

Viha, sa suurim ja vägevaim jumal, kelle ees lõmistub tark ja ru-
 mal, kellele read need pühendan ma, - inime õnnetu, inime väike, elu
 poolt purustet pisike päike, viha, suur viha, sind ülistan ma.

Tule, suur viha, kord alla maailma, külma, julma, hunnitu ilma.

Tule, et saaksin sind põleva tunglana, hiigla kranaadina, elava
 tulena heita pehkinä inimese keskele, elava laiba roostetund hin-
 gesse, et siis uppuden oman veren, põleden määratun tulemeren, huk-
 kuks maailm...

Et siis suitseval ahervarrel, kustuva puhastustule paistel, tär-
 kaks uus elu, mis ilusam sellest, mis parem kui see...

Ah, ma ju tean, et kõik on vaid lollus, õnne ei ole ja elu on
 tühjus; tean ju, et sindki, suur viha, ei ole, - nagu meil ühtegi
 jumalat pole.

Agas noil hetkeil, kui elu liig raske, valu ja igavus täidavad
 hünge ja kui ei ühtegi sõpra sul pole, lahketa sa sõna ei kellelt-
 ki kuule, - kas siis ei täida kord viha su hünge ja kas siis kõigi-
 le vastu sa'i hüüa :

- Kurat, mis teistest, kui elan vaid mina...

1922.

Aug.Unt.

TALVÖHTU TALUTARES.

Hilisel talvõhtu tunnil istun ma üksinda nõrgalt valgustatud hämaras talutares. Oues mässab torm. On igatsus... Korstnas hulub tuul, kui laulaks ta kellelegi surmalaulu või kaebaks elu kurjuse üle. Seinakella ühetaolisest tiksumisest hakkab tüdinema : on hirm, kui kuulaks ta esivanemate orjaaastate verist minevikku, mis ajamerde vajund. Hinge asub õudne tundmus. Tahan kinni katta kõike minevikuhõlma mattunut - esivanemate orjaaastaid. Heidan pilgud talutare suitsund seintele. On hirm, nagu variseks nad igal silmapilgul kokku. Mu pilk jääb seisatama länguvajund akna päale. Vaatan välja hirvitavas se pimedusesse. Vaimusilme ette tõusevad lumeväljadel esivanemate vaimud. Ma kardan... Poen süngi teki alla, on parem olla, mitte midagi nähes. Kooljad kaovad ning mu mõttelend on jälle praeguste inimlaste keskel, kelledega hingam ühist õhku. Ja nüüd kuulen ma jälle tormihulumist korstnas. Ta ei kõla minule enam surmalauluna ega kaeba. elu kurjuse üle. See on minu lapsepõlve hällilaul, mida vanaema ke mulle hälli ees laulis.

Ma kuulen jälle tormi. Mul tuleb meele lapsepõlv. Ja mida rohkem ma oma lapsepõlve mäletusi elustan, seda enam tundub nagu hõljuksin ma kusagil : kõik mõtted lähevad segasemaks.

Nõrk valguskoit. Nüüd tõusevad tumedad varjud talutare hämaruses. Koit kumendab. Tumedad varjud tõstavad väsinult oma kondilisi käsi koiduvalguse poole ja kumardavad ta ees. Ja siis langevad rasked kepihõõbid nende pihta, kondiline kubjas on oma alamate kannul. On valu, hoigamine, karjatus.

Arkan üles. Värisen ja küsin iseeneselt: Mis oli see? Jaän mõttesse ja siis vastan: Need olid esivanemate varjud hämaras talutares.

J.Möte.

ÖHTU.

Päev kärarikas sumas veel,
teil söelus rahvakari
ja linna valgeil katuseil
käis öhtupilve vari.

Aeg - ajalt kandus minuni
to askeldus nii sume,
kui imeline harmonii:
Koor mühisev ja tume.

Kesk seda võlu imelik
mind looris unelmine
ei tea, kas uni oli pikk,
kui tuli ärkamine:

Nii tasa, tasa elu hääl
mul sumas nagu unan,
vait käisid varjud seinte pääl
poolunelevain punen.

Ja vargsi minu akna een
kuu seisis röömsal palgel,
ja mulle näis : mu uinuden
ta valvas minu jalgel.

Öö, kuulsin, kõndis tänavail
kesk siluette karju
ja päike laotas pilvedel
veel viimast purpurvarju,

A. Meekart.

UKS SUGIS.

Oli sügis..... Kolletand lehed katsid maad ja päike saatis kahvatult oma viimseid kiiri raagus metsile.

Jaan seisis väljan isamajakese een. Täna pidi ta lahkuma. Täna tahtis ta veel pilku heita oma kodukoha pääle, teadmatusen, kas iial tagasi tuleb siia. Täna öösel mõtles ta kätt suruda omastele teadmata, kas iial kohtab neid ilman.

Kõikisugused mõtted täitsid ta pääd. Tema lapsepöli ühen hädade ja viletsustega, kurbuste ning röömudega, ilmus ta vaimusilmade ette. Kuid ta pidi minema.... Minna või oodata, kunni teda vangistatakse.

Koer kiunus ta jalgade een, kui paluden : "Jää, söber, siia".... Ta tahtis jääda, aga ei võinud. Teda oleks vangikotta viidud, tema üle oleks kohut mõistetud. Ja vangina elada.... Ei, ara siit.

Ent kui kallina, kui armsana, tundub kodu lahkujalle. Veel kord kerkis mineviku rägastik ta vaimusilmade ette, ja mõtted kihasid tal pään kui mesilaste pere. "Äh," äigas ta käega. Siis segas tema mõttein teda isa, hüüden :

"Jaan, ae."

"Mis tahad, isa?"

"Aeg oleks teele minna."

"Jah."

Ta astus tarre, et järgi vaadata, kas ema tema asjad kokku on pannud. Nüüd oli ta taren. Kas tõesti on täna viimane kord, mil ta siin viibib, - ilmus küsimus ta huulile. Kas täna istub ta viimane kord taren, kun ta sündind, kun mängind lapsena aimamata, missugust rada saab sammuma elun. Jah, olu on kui suur lahtine raamat, mida igamees lugeda võib, kuid igäüks isemoodi aru saab. Siin istub ta nüüd.

Emal on söök lauale pandud. Ta käsib poega süüa, käsib pojalt ühte ja teist, kuid Jaan on liiga mõtten, et vastata korrapärali-

selt ; katkendiliselt kõlavad ta vastused. Ema vaikib. Poja mõt-
ted aga viibivad minevikun, tuleviku tundmata ahelikku aimaten.
Ainult vana kella tiksumine segab rahu. Ta käik kostab kui elust-
väsind vanakese jalaastumine. Nüüd lööb ta kähiseden; ja ta löö-
gid kõlavad kui puusaagimine metsan. Jaani vaade peatab kellal,
siis libiseb ta taren ringi. Suitsund seinad, tume tuli laual, ema
kurblik pilk, kõik see tuletab meelde lahkumist, ainult ja ikka
lahkumist. Ja lahkumine tundub jääna, tundub akkordina mineviku
ja tuleviku vahelt. Jaani pilk peatab ronival ämblikul, kes talle
tundub vampiirina. Mis õnne või õnnetust toob ta talle ? Ei, ru-
tem ära siit, elu mühavaisse voogesse....

Taas seisab ta õuen. Ka õu nagu kõneleks lahkumisest. Sääls ei-
sab suur kivi, millel ta tihti istuden unistand. See kivi on siin
nii kaua seisnud kui tema mäletab. Nii palju pimedaid öid on ta
veetnud sel kivil. Tuleviku unelmed on täitnud võimsalt siin ta
noort mässavat rinda. Siis peatab ta pilk aial. Kui palju lapse-
põlve mälestusi on seotud viimasega. Need toredad õunapuud, - mil-
list maitsevat vilja on nad annud. Ja nende keskel tugev tamm.
Kui palju kordi on ema hüüdnud, nähen Jaani puu otsan : " Kas sa
jälle pükse rebid ? Kes sulle neid sedaviisi saada jõuab ? " Ent
nii armsana tundub mälestus ema tõrelemisest. Siis peatab ta vaa-
de majal. Nii vaiksena seisab maja sääls, temalt ei tule ühtegi
häält. Kuid kas ei tundu vaikus lahkumise juuren kõige südamesse-
torkavamana. Kas ei vaigista sellevastu nutt, meie valust lõhke-
vat rinda. Ema isaga on lävele ilmud. Nad räägivad midagi seis-
ten.

Isa astub vankri juurde. Hobune on ette rakendet. Jaan sammub
ema juurde, et lahkumiseks ta kätt suruda, armast vanadusest kort-
sunud kätt. Ta tahtis soojalt jumalaga jätta, ta tahtis midagi
tähtsat öelda, mis aastaid oleks kõland ema vanun kõrvun, kuid
kõik kujunes nõnda, nagu lasuksid terved jäämäed nende vahel.

Isa teeb kiiret, hüüab poega. Jaan ruttab, roniden tema kõr-
vale vankri.

Vanker liigub krigiseden. Ema toetab nutten ennast aia najal-
le....

Vähe aega oli ema nutvat häält kuulda, siis jäi kõik vaikseks.
Ikka kaugemale ja kaugemale veeres vanker kodust läbi raagus
metsa ja mülksuva pori.

Kuu tuli taevaserval nähtavalle. Tänane kuu oli nagu mahedam,
vaikuselle sundivam. Oli tunne, kui küsiks ta : " Milleks see põ-
genemine ilman üksteise oest ? Milleks põgeneda, jätten maha kõi-
ge kallimaid ? " Jaani nägu muutus tõsiseks, kui tahten vastata,
et mis puutub see sinnu, käi edasi oma rada ja ära sega maapääl-
seisse asjusse. Kuu paistis edasi, silitas kolletand lehti, hobu-
se kaelaja isa kortsunud nägu. Ja, kui kahetseden riivas ta puu-
lehti, mis lipendaden maan vedclesid.

Jaani vaade uitas ringi ja peatas hobusel. Hobune astus kartlikult, kui elahand vanake, komberdaden porin. Jaanile torkas meelde ema kahetsev pilk; nüüd veel hobuse kartlik astumine ning isa tõsine nägu - see ajas teda vihale. Tundus nagu oleks ta milleski süüdi, nagu oleks ta üleliigne. Ta tahtis kaduda, tahtis visata ennast elulainesse, tahtis välja tulla võitjana teisel pool elumerd või uppuda võidetuna.

Rutem ära siit, rutem ellu, kun tõus ja möön vahelduvad. Ent hobune venis tema meelest liig aeglaselt. Kas põhjatutee teda taastab? Oli nagu midagi ühist põhjatutee ja teadmatu eluga, kun mudast ja rämpsust peab läbi sammuma, kun elukurbusmarjad nii sageli roosidega vahelduvad.

Tuhanded meelestused reprodutseerusid ta ajun. Nad olid nagu puud riidan, mis vaikselt seisavad niikaua kui neid keegi ei puuduta.

Isa kõhatas. Jaani mõtted katkesid.

"Kuule Jaan, pojuke, miks jäändad poliitikaga. Kõik nooruse matad rännaten vöörsil."

"Isa, ära räägi nii. Ma ei või teisiti. Mind nagu ajaks midagi taga. Ikka edasi, edasi... Ma tean, et mu tee kerge ei ole, kuid ma ei saa parata. Edasi kunni....."

Jaani haäl katkes. Tundus nagu oleks ta liiga mõtte valda vajund, liiga luuleliselt võtnud elu. Mis teab kõrgeist aateist see hall vanamees, kes kaugemal pole käinud kui oma kodulinnan.

Hobune jäi seisma. Nad olid raudtee jaama jõudnud. Siin oli peatuskoht reisijaile, siin oli peatuskoht Jaanile vana elu lõpetuseks ja uue elu alguseks, siin oli punkt tema elu ühele järgule. Siit edasi algas tundmata tee.

Raudruun seisis eem. Jaan jättis isa jumalaga ja sammus läbi suliseva pori.

Juba istub ta vagunin. Väike nõksatus ja raudruun algas jooksu kaugelo..... kaugelo....Teadmata, mis vastu naeratab vöörsil..... Võib olla vabadus, võib olla rauad, võib olla ka völlas.

2.XI.21 a.

J.Möte.

OH PEATA.

On silmapilgud elu seen-
neid raske väljenda.

Nad maise elu viivuden
meid võivad lohuta.

Puuladvad tasa liiguvad
veel lehte sahnal
ja väiksed linnud kiiguvad
ja laulvad oksadel.

Kõik alatu ja salatu
on kadunud udu all ;
kõik olematu - võlutu
on jälle ligidal.

Oh hellumus, oh magusus,
oh rahu pühalik.
Ma unelen kesk vagusust-
oh peata, silmapilk.-

Aug.L.

MÖÖN JA TOUS.

Elada las sügislilli hiliseid,
pilved nõgised las ujuvad,
lase langvad lehed kujuvad
sügis mälestusi siidiscid. -

Elada las sügispäivi uduseid
saod imuvad las liiguvad.
Tormil pargi pärnad kiiguvad...
Et nad varjaksid me vaikseid teid.-

Elada las sügisviisen suikunud.
Hallin joovastusen valmivad
valgod ihad une palmivad.
-Kevadtunne hüüab unne sattunud.

Märts 1922.

KROONIKA.

Organisatsiooni teated.

Õ-R-G. Õpilasühing ja tema sektsioonid jätkavad tööd harilikult.

Laulu - muusika sektsioon korraldas 5. Märtsil esinemisõhtu. Ettekanded olid laulu ja muusika alalt. Kõigeparemini õnnestasid meeskvarteti ettekanded, soolod ja mõned orkestri palad. Üleüldiselt jättis õhtu häa mulje. Osavõtmine oli elav. Sissetulek oli määrat mänguriistade muretsemiseks sektsiooni orkestrile.

Kirjandussektsioon korraldas 26. veebruaril referaadi läbiraakimistega aine üle "Poeet" ja 1. märtsil Raja Nr. 2 arvustusõhtu. Niihästi referaadist kui ka arvustusõhtust oli osavõtmine kahjuks leige.

Raja järgmine number ilmub pühade waheaja tõttu aprillikuu lõpul.

Wäljaandja: Tartu õhtu - reaalgümnaasiumi õpilasühingu kirjandussektsioon.

Toimetajad: Kirjandussektsiooni ajakirjatoimkond.
